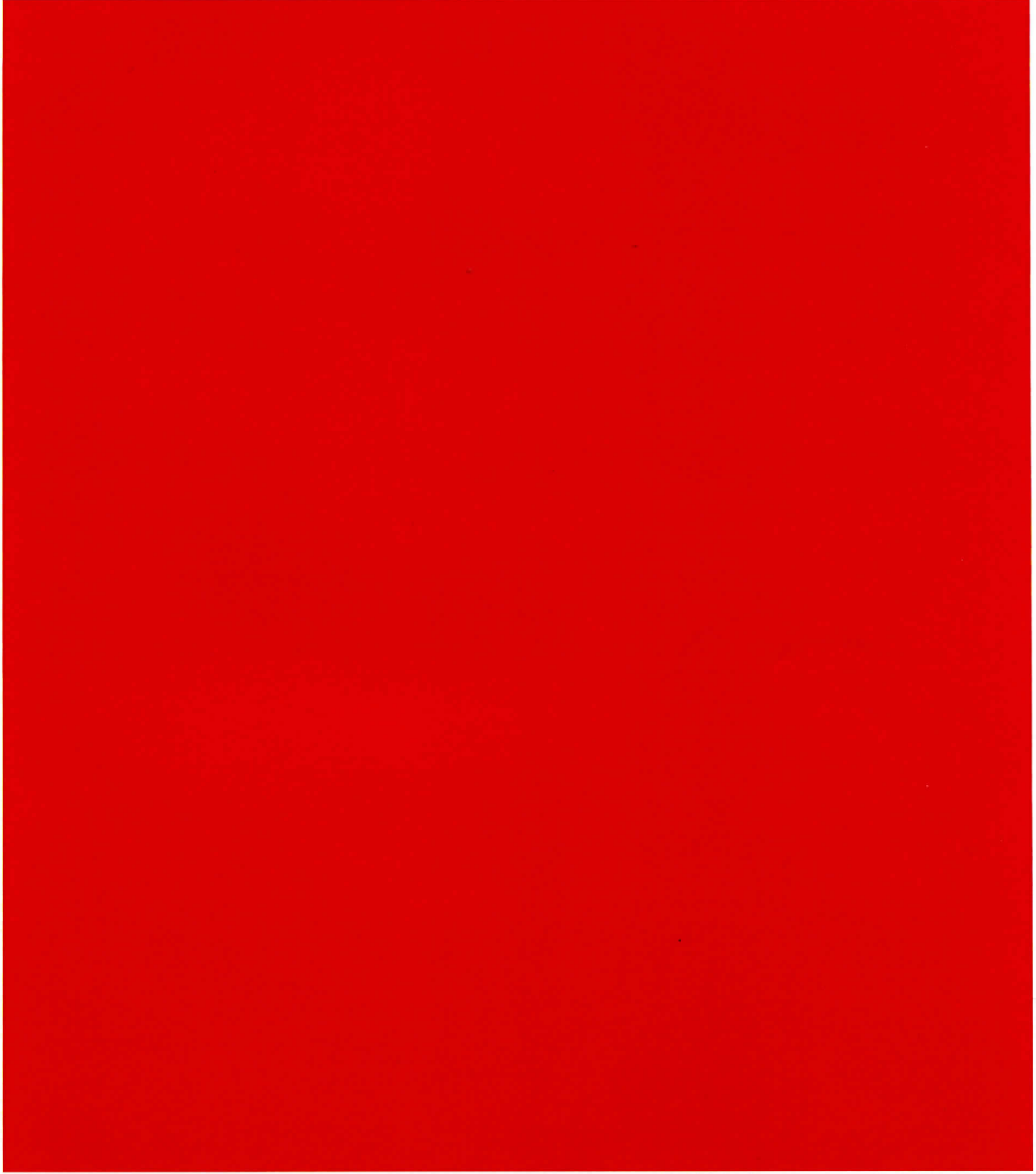

PA2M: BVD- bijdr. resp. [redacted] 2018/19

Nr. 2332957-20

2 Dreigingsanalyse naar aanleiding van de bomaanslagen op Amerikaanse doelen in Kenia en Tanzania

De recente bomaanslagen op de Amerikaanse ambassade in Nairobi en Dar es-Salam hebben aanleiding gegeven tot sterke vermoedens dat het in februari 1998 in Afghanistan opgerichte Internationale Islamitische Front voor de Jihad tegen de Joden en de Kruisvaarders (kortweg Internationaal Islamitische Front, IIF) voor deze terreurdaden verantwoordelijk is. In de Nederlandse pers (in casu de Telegraaf) wordt een in Nederland als asielzoeker verblijvende Egyptische moslimactivist rechtstreeks met het IIF in verband gebracht. Daarnaast heeft de aard van de gelijktijdige berichtgeving door deze krant over het recent verschenen BVD-rapport 'De politieke islam in Nederland' geleid tot ongerustheid in binnen- en buitenland ten aanzien van de mogelijke betrokkenheid van moslimactivisten in Nederland bij het internationale terrorisme.

In het hiernavolgende zal uiteen worden gezet welke feiten aan de vermoedens dat het IIF voor de aanslagen op het Afrikaanse continent verantwoordelijk is, ten grondslag liggen. Daarnaast zal nader worden ingegaan op de vraag of Nederlandse ingezetenen betrokken waren bij de aanslagen. Tot slot zal worden getracht een inschatting te geven van mogelijke dreigingen tegen Amerikaanse (of andere belangen) in Nederland, mede in het licht van het in Nederland te houden Lockerbie-proces.

De conclusies die hierbij kunnen worden getrokken zijn:

- De suggestie die in de Telegraaf, op basis van een onjuiste weergave van de inhoud van het BVD-rapport 'De politieke islam in Nederland, wordt gewekt, als zou in Nederland een harde kern van drie- à vierhonderd moslimactivisten bestaan die vanuit ons land gewelddadige acties in het buitenland ondersteunt, is volledig uit de lucht gegrepen. Niet alleen scheert de Telegraaf de in het BVD-rapport genoemde aantallen sympathisanten en daadwerkelijk actieve leden van extremistische islamitische organisaties over één kam; de krant verzuimt ook een onderscheid te maken tussen de diverse in het rapport genoemde groeperingen die in de onderhavige context wel en niet relevant zijn;
- Hoewel er vele indicaties zijn dat het Internationaal Islamitisch Front achter de recente aanslagen zit, zal uit nader onderzoek moeten blijken of dit daadwerkelijk het geval is. Eerst dan kan een goed-gefundeerde inschatting worden gegeven van mogelijke implicaties hiervan voor nieuwe terroristische aanslagen tegen Amerikaanse (of andere) belangen;

-
-

- De recente aanslagen in Kenia en Tanzania hebben aangetoond, dat het voorspellen van (plaats en tijdstip van) terroristische acties, alle mogelijke indicaties ten spijt, een schier onmogelijke opgave is. Ten aanzien van het Lockerbie-proces moet derhalve worden geconcludeerd, dat ook hier 'alles mogelijk is'.

2.1 Het Internationaal Islamitisch Front (IIF)

In februari van dit jaar werd in Afghanistan de oprichting aangekondigd van het 'Internationale Islamitische Front voor de Jihad tegen de Joden en de Kruisvaarders'. Ondertekenaars van de oprichtingsverklaring waren onder meer Usama Ben Laden, een zeer welgestelde Saoediër van Jemenitische komaf die te boek staat als de financier van het internationale religieus-geïnspireerde terrorisme, Rifa'i Ahmad Taha, de in Afghanistan verblijvende leider van de Egyptische al-Jamaa al-Islamiyya (AJAI) en Ayman al-Zawahiri, de leider van de Egyptische Jihad-groepering. Naast deze twee Egyptische extremistische organisaties hebben ook radicale groeperingen uit Pakistan, Kashmir en Bangladesh zich bij de koepelorganisatie IIF aangesloten.

De oprichting van het IIF viel destijds samen met de oplopende spanningen tussen UNSCOM en Irak en de Amerikaanse dreiging met een militaire aanval op dat land. In een latere verklaring stelde het IIF zijn terreuracties te zullen richten op Amerikaanse (en Israëliëse) doelen. Zo verklaarde Usama Ben Laden in een door hem in mei in Afghanistan belegde persconferentie, dat "de Heilige Oorlog tegen de Verenigde Staten was begonnen" en dat "in de komende weken bomaanslagen zullen worden gepleegd tegen Amerikaanse belangen".

Naar in de Arabische pers verluidde, werden in juni 1998 enkele leden van de Egyptische Jihad-groepering door de Amerikaanse inlichtingendienst in Albanië aangehouden en na verhoor uitgeleverd aan de Egyptische autoriteiten. Drie dagen voor de aanslagen in Nairobi en Dar es-Salam gaf de Jihad-groepering een korte verklaring uit, waarin vergeldingsmaatregelen tegen Amerikaanse doelen werden gesuggereerd. De verklaring bevatte de volgende passage: "Wij hechten er belang aan de Amerikanen te laten weten dat hun boodschap is overgekomen en dat een antwoord in voorbereiding is dat zij naar wij hopen nauwgezet zullen lezen, omdat wij deze, met Allahs hulp, zullen opstellen in de taal die zij zullen begrijpen".

De aanslag in Nairobi vertoont qua wijze van uitvoer en ten aanzien van een mogelijk motief enige parallellen met de aanslag in 1995 op de Egyptische ambassade in Islamabad, die op het conto wordt geschreven van de Egyptische Jihad-groepering. Deze terreuractie zou een wraakactie zijn geweest voor de arrestatie in Kroatië van de woordvoeder van de Egyptische al-Jamaa al-Islamiyya, die als politiek vluchteling in Denemarken leefde. De Egyptenaar werd in 1995 aan de Egyptische autoriteiten uitgeleverd. Kroatië, de Verenigde Staten en, in mindere mate, Denemarken, worden in extremistische moslimkringen voor de uitlevering verantwoordelijk gehouden.

Deze en andere feiten rechtvaardigen het vermoeden, dat het IIF van Usama Ben Laden schuilgaat achter de tot voor kort onbekende organisatie die de aanslagen heeft geclaimd en wier naam (het Leger voor de Bevrijding van de Islamitische Heiligdommen) onvermijdelijk associaties oproept met de religieus-politieke doelstellingen en retoriek van Usama Ben Laden en zijn entourage.

Toch is hier de nodige voorzichtigheid geboden. Anti-Amerikaanse sentimenten zijn bij een scala van (extremistische) islamitische organisaties te bespeuren. De lijst met grieven die men jegens de Verenigde Staten koestert is lang. Deze houden verband met de als pro-Israëliësch en daarmee anti-islamitisch ervaren Amerikaanse rol in het gestagneerde Palestijns-Israëliësch vredesproces. Het gegeven dat de Veiligheidsraad, waarbinnen Amerika als de dominante factor wordt gezien, sancties heeft opgelegd aan 'Arabisch-islamitische broedervolken' als de Libiërs, Irakezen en Soedanezen, wordt sterk bekritiseerd. De gevangenschap van spirituele leiders, die voor religieus-politieke bewegingen een sterke symboolfunctie vervullen (men denke aan de blinde sheikh Umar Abd ar-Rahman die in de Verenigde Staten een levenslange gevangenisstraf uitzit) wordt ervaren als een affront voor de politiek-activistische moslimwereld. Voorts is ook niet geheel uit te sluiten, dat andere actoren in het geopolitieke spel, profiterend van de hierboven beschreven gebeurtenissen die tot een escalatie van de anti-Amerikaanse stemming leidden, hun kans schoon zagen om hun ongenoegen over het Amerikaanse buitenlands-politieke beleid in het Midden-Oosten te uiten.

Het onderzoek naar de daders van de aanslagen in Kenia en Tanzania zal naar verwachting veel tijd gaan vergen. Indien uit dit onderzoek komt vast te staan, dat het IIF van Usama Ben Laden verantwoordelijk is voor deze terreurdaden, kan niet worden uitgesloten dat in de toekomst ook Israëliësch en Saoedisch belangen het doelwit worden van aanslagen.

2.2 Vermeende betrokkenheid van Nederlandse ingezetenen bij het IIF

Hierboven werd vermeld dat de Egyptische al-Jamaa al-Islamiyya (AJAI) partij was bij de oprichting van het IIF in februari 1998. Met de eenzijdige aankondiging in juli 1997 van een staakt-het-vuren door in Egypte gedetineerde 'historische leiders' van de AJAI, kwam binnen deze organisatie evenwel een ontwikkeling op gang, die na de bloedige aanslag in Luxor in november 1997 in een stroomversnelling raakte. De AJAI-leiding in het buitenland dreigde daarbij te worden verdeeld in een overwegend Europees gematigd kamp pro stopzetting van terreuracties en een kleine radicale vleugel in Afghanistan die zich niet bij een wapenstilstand wenste neer te leggen. Dit gold met name de in Afghanistan verblijvende feitelijk leider van de AJAI, Rifa'i Ahmad Taha. De in ons land verblijvende Usama Rushdi Ali Khalifa, die als scribent van de AJAI-spreekbuis al-Murabitun binnen de groepering een aanzienlijke opiniërende positie heeft en wiens naam reeds na de Luxor-aanslag in de Nederlandse pers (Telegraaf en Trouw) verscheen, speelde een actieve rol in het kamp van de gematigden.

De meningsverschillen tussen de leiders in Europa en die in Afghanistan traden opnieuw op de voorgrond als gevolg van de ondertekening door Rifa'i Ahmad Taha van de oprichtingsverklaring van het IIF. Usama Rushdi Ali Khalifa speelde hierbij andermaal een belangrijke rol. Hij toonde zich tegenstander van deelname van de AJAI binnen het samenwerkingsverband van het IIF, omdat de eigen organisatie daarmee van haar oorspronkelijk doelstellingen zou afwijken en in haar huidige koers (voortzetting van het wapenstilstandsinitiatief) zou kunnen worden geschaad. Hij werd in zijn opvatting gesteund door een groot aantal organisatiegenoten en stelde samen met enkelen van hen pogingen in het werk om het tij te keren. Een tiental dagen voor de aanslagen in Nairobi en Dar es-Salam verscheen op de website van al-Murabitun een verklaring. Daarin beantwoordt Rifa'i Ahmad Taha drie aan hem voorgelegde vragen met betrekking tot het IIF. Hij bevestigt hierin de oprichtingsverklaring van het IIF van februari te hebben ondertekend, met als doel hulp te bieden aan het Iraakse volk (in het kader van de toenmalige Amerikaanse militaire dreiging tegen Irak). Hij ontkent evenwel thans deel uit te maken van enig

samenwerkingsfront dat uit is op een confrontatie met Amerika. [REDACTED]
beschikbare gegevens terzake kon worden vastgesteld, dat de inventiviteit van boven-
genoemde in ons land woonachtige Usama Rushdi Ali Khalifa ten grondslag lag aan
de inhoud van deze verklaring. Het vermoeden dat hij hiermee trachtte zijn handen
(en die van zijn organisatie) in onschuld te wassen, ligt voor de hand. Bij de BVD
aanwezige informatie ten aanzien van de huidige samenstelling van het IIF bevestigt
evenwel het aldus ontstane beeld: de AJAI maakt geen deel uit van het IIF, dat een
koepelorganisatie lijkt te zijn waarbinnen met name de met de AJAI rivaliserende
Egyptische Jihad-groepering van Ayman al-Zawahiri een cruciale positie inneemt.

[REDACTED]

[REDACTED] Sinds de aanslag op het
tempelcomplex in Luxor in november 1997 is de Egyptische druk op westerse landen
waar Egyptische moslimactivisten als asielzoeker verblijven toegenomen. Zo werd
menig land, waaronder ook Nederland, met een verzoek om uitlevering
geconfronteerd. In zowel de Arabische als de westerse media verschijnen regelmatig
artikelen over betrokkenheid van deze moslimactivisten bij terroristische activiteiten
of organisaties; Europese hoofdsteden, waaronder ook Amsterdam, worden als
steunpunten van terrorisme aangemerkt. Daarbij zegt men niet zelden zich op
Egyptische bronnen te baseren. Ook het onderhavige Telegraaf-artikel maakt melding
van (anonieme) Egyptische bronnen. Er dient derhalve rekening te worden gehouden
met de mogelijkheid, dat de recente aantijgingen ten aanzien van Usama Rushdi Ali
Khalifa mede tot doel hebben een Egyptisch uitleveringsverzoek aan de Nederlandse
regering kracht bij te zetten.

2.3 Dreigingsinschatting van terroristische aanslagen tegen Amerikaanse doelen in Nederland en mogelijke implicaties voor het Lockerbie-proces

Terwijl de recente aanslagen op Amerikaanse doelen in retrospectief relatief simpel te
herleiden lijken te zijn tot een schijnbaar voor de hand liggende dadergroep, is ook
nu weer gebleken dat het een schier onmogelijke opgave is te voorspellen waar,
wanneer, hoe en zelfs óf terroristische groeperingen zullen toeslaan. [REDACTED]

Een grootmacht als de Verenigde Staten heeft in het Midden-Oosten en in Noord-
Afrika vele vijanden te duchten. Die vijandschap bestaat op het niveau van staten die
de nadelen ondervinden van internationale embargo's waarachter met name Amerika
als de drijvende kracht wordt gezien. Religieus-politieke islamitische bewegingen met
een sterke afkeer van het Westen bestempelen Amerika tot vriend van de 'zionisten'
en vijand van de islam. [REDACTED]

Dit neemt niet weg dat er, ten aanzien van een dreiging uit gewelddadig-islamitische hoek ingeval het Lockerbie-proces op Nederlands grondgebied plaatsvindt, enige voorzichtige uitspraken kunnen worden gedaan. Daarbij zij er met nadruk op gewezen, dat blijkens het BVD-rapport 'De politieke islam in Nederland' het bestaan in Nederland van een harde kern van drie- à vierhonderd actieve moslimextremisten naar het rijk der fabelen kan worden verwezen. Hieruit kan niet worden geconcludeerd, dat de BVD pretendeert een volledig zicht te hebben op alle mogelijke thans in ons land vertoevende, uit risicolanden afkomstige personen.

Extremistische islamitische groeperingen uit Noord-Afrika en het Midden-Oosten zullen niet uit vriendschap voor de Libische leider Muammar Kadhaffi tegen de Verenigde Staten in het geweer komen. Tenslotte treedt Libië in eigen land hard op tegen leden van zowel seculiere als islamitische oppositiegroepen. In Europa bewegen de getalsmatig zwakke aanhangers van Libische extremistische islamitische groeperingen zich in kringen van Noord-Afrikaanse, vooral Maghrebijnse geestverwanten. Het gaat hierbij om de Algerijnse Groupe Islamique Armé (GIA), de als de Marokkaanse GIA bekendstaande groepering HASM en het Tunesische Front Islamique (FIT). Deze en vergelijkbare groeperingen trekken zich het lot aan van het onder het internationale embargo lijdende Libische 'broedervolk'. Daaronder wordt geenszins de Libische regering begrepen. Dit laat onverlet dat zich, analoog aan het IIF dat aanvankelijk als een soort 'gelegenheidscoalitie' tegen het eventuele Amerikaanse militaire optreden in Irak lijkt te zijn ontstaan, nieuwe islamitische samenwerkingsverbanden kunnen aandienen die zich opwerpen als de verdedigers van de belangen van het Libische 'broedervolk'.

Van een presentie van Libische islamitische 'opposanten' is in Nederland overigens nauwelijks meer sprake; enkelen zijn inmiddels vertrokken naar Groot-Brittannië en Ierland, waar een relatief grote Libische gemeenschap bestaat. Nederland herbergt slechts enkele leden van zowel de HASM als het FIT. Daarbij vergeleken is de GIA-presentie relatief groot.

Kadhaffi heeft in de afgelopen paar jaar echter veel goodwill trachten te kweken bij de regeringen en bevolkingen van enkele landen van de Sahel en de Sub-Sahara. Daarbij appelleerde hij op geniale wijze aan de gemeenschappelijke Afrikaans-islamitische identiteit van de desbetreffende landen. De vraag of Kadhaffi een beroep kan doen op in die landen bestaande geweldsbereide islamitische organisaties, ingeval het proces een voor hem ongunstige wending dreigt te nemen, kan vooralsnog niet door de BVD worden beantwoord.

Of het Internationaal Islamitisch Front, de vermoedelijke dader van de aanslagen in Kenia en Tanzania, Libië indien noodzakelijk te hulp zal komen door de Verenigde Staten te straffen met vergeldingsacties, hangt ook weer van een reeks van factoren af. De duur en het verloop van het proces en de daarmee gepaard gaande media-aandacht zijn slechts enkele daarvan. Dat het IIF in zijn huidige samenstelling in Nederland zal (kunnen) toeslaan is evenwel niet aannemelijk